

גמ' בבא קמא (יב.) - בגדר קרקע ומטלטלין

רב דניאל שטיין

א. גמ' שבועות (מב:-מג.) - ואלו דברים שאין נשבעין עליהן העבדים, והשטרות, והקרקעות, וההקדשות וכו', דתנו רבנן על כל דבר פשע כלל, על שור ועל חמור ועל שה ועל שלמה פרט, על כל אבדה חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט, מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון, אף כל דבר המטלטל וגופו ממון, יצאו קרקעות שאין מטלטלין, יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות, יצאו שטרות שאע"פ שהן מטלטלין אין גופן ממון, הקדש רעהו כתיב וכו'.

ב. גמ' ב"מ (נו:) - אלו דברים שאין להם אונאה העבדים, והשטרות, והקרקעות, וההקדשות וכו', מנהני מילי, דתנו רבנן וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד, יצאו קרקעות שאינן מטלטלים, יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות, יצאו שטרות דכתיב וכי תמכרו ממכר שגופו מכור וגופו קנוי, יצאו שטרות שאין גופן מכור ואין גופן קנוי, ואינן עומדין אלא לראיה שבהם.

ג. רשב"ם ב"ב (קכת.) - דנהי דאתקש לקרקעות כדכתיב (ויקרא כה) והתנחלתם ה"מ לדברים הכתובים בתורה כגון לקנותן בכסף בשטר ובחזקה ושלא לישבע עליהן ושאינן בהן אונאה אבל לענין ב"ה כמטלטלי דמי דאין ב"ה סומך אלא על קרקעות שאין יכולין ליהבד ולא לזוז ממקומן אבל אעבדים לא סמכא דעתיה הלכך לא משתעבדי ליה.

ד. נימוקי יוסף ב"ק (לד: בדפי הרי"ף) - והעיקר בזה שבכל דברי תורה עבדא כמקרקעי דמי כשבועה ואונאה ותשלומי כפל ודיני שומרים ופדיון בכור בכל אלו הוציאו מהן קרקעות בכלל ופרט ועבדים שהוקשו להם אבל ההיא דב"ב תלוי בלשון בני אדם אם קורין לעבדים מטלטלין לפי שהן מטלטלין אף על פי שמן הדין הן כקרקעות וההיא נמי דר"נ היינו מפני שאין דעתו של מלוה עליהן לפי שיכול הלוה להבריחן דומיא דמטלטלין וכן בדינא דאגב דאפשר דהוי דין תורה דבקדושין [כו.] מפיק ליה מדכתיב ויתן להן אביהם וכו' ערים בצורות אף הוא תלוי בדעתו של אדם שאדם סומך הדבר המטלטל על הקרקע שהוא עיקר לעולם שאדם סומך בו ולפיכך עבדים כיון שאין אדם סומך עליהם אי אפשר לסמוך מטלטלין עליהם וכו' רבינו שמואל ז"ל בבבא בתרא והוא עיקר.

ה. השגות הראב"ד (פ"ה טוען ונטען ה"ד) - ואפשר שאין למדין שבועה לשאר דברים שהרי עבדים של יתומים נדונין כמטלטלין ולענין שבועה אין נשבעין עליהן.

ו. גמ' סנהדרין (טו.) - דתנן, רבי מאיר אומר יש דברים שהן כקרקע ואינן כקרקע, ואין חכמים מודים לו. כיצד, עשר גפנים טעונות מסרתי לך, והלה אומר אינן אלא חמש רבי מאיר מחייב, וחכמים אומרים כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע. ואמר רבי יוסי בר חנינא בענבים העומדות ליבצר עסקינן, מר סבר כבצורות דמיין, ומר סבר לאו כבצורות דמיין.

ז. תוס' ב"מ (ק:) - ואע"ג דפליגי הכא לענין שבת מודו כולי עלמא דלאו כבצורות דמיין והתולש.

ח. גמ' שבת (פא:) - היה מונח על גבי קרקע והניחו על גבי יתדות מחייב משום תולש היה מונח על גבי יתדות והניחו על גבי קרקע מחייב משום נוטע.

ט. רמב"ם (פ"ה שבת ה"ד) - גבשושית של עפר שעלו בה עשבים הגביהה מעל הארץ והניחה על גבי יתדות חייב משום תולש.

י. רמב"ם (פ"א תרומות הכ"ג-כ"ה) - עפר חוצה לארץ שבא בספינה לארץ בזמן שהספינה גוששת לארץ הרי הצומח בו חייב בתרומה ומעשרות ושביעית כצומח בא"י עצמה וכו', עציץ נקוב וכו' והיה עיקרו בארץ ונפו חוצה לארץ הולכים אחר הנוף.